

Nd. 228. Frumvarp til laga [213. mál]

um skipulag á fólksflutningum með langferðabifreiðum.

(Lagt fyrir Alþingi á 109. löggjafarþingi 1986.)

1. gr.

Leyfi samgönguráðuneytisins þarf til að hafa með höndum í atvinnuskyni fólksflutninga með bifreiðum sem rúma níu farþega eða fleiri.

Leyfi þarf og til að hafa á hendi reglubundna fólksflutninga með bifreiðum sem rúma þrjá til átta farþega.

Með reglubundnum fólksflutningum er í lögum þessum átt við fastar ferðir í ákveðinni leið samkvæmt fyrir fram birtri áætlun einu sinni eða oftár í viku allt árið eða hluta þess.

Með óreglubundnum fólksflutningum er átt við aðra fólksflutninga en reglubundna.

2. gr.

Leyfi skv. 1. gr. eru þrenns konar:

1. Sérleyfi felur í sér leyfi til reglubundinna fólksflutninga.
2. Leyfi til hópferða felur í sér leyfi til óreglubundinna fólksflutninga þar sem greitt er ákveðið heildargjald fyrir þjónustu ökutækisins án tillits til nýtingar þess.
3. Leyfi til sætaferða felur í sér leyfi til óreglubundinna fólksflutninga á ákveðinni leið þar sem seld eru einstök sæti.

3. gr.

Leyfi þarf ekki til ferða með starfsfólk að og frá vinnustað á kostnað vinnuveitanda með eigin bifreiðum hans og til aksturs skólabarna úr og í skóla.

4. gr.

Fimm manna nefnd, Skipulagsnefnd fólksflutninga, skal skipuð til að vera samgönguráðherra til ráðuneytis um leyfisveitingar og önnur þau mál sem þessum flutningum tilheyra og nánar eru tilgreind í reglugerð eða ráðherra óskar eftir álitni nefndarinnar á.

Nefndin skal skipuð einum fulltrúa frá hverjum eftirtalinna aðila: Alþýðusambandi Íslands, Félagi hópferðaleyfishafa, Félagi sérleyfishafa og Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Fimmta nefndarmanninn skipar samgönguráðherra án tilnefningar og skal hann jafnframt vera formaður.

Varamenn skulu skipaðir á sama hátt.

Nefndin skal skipuð til fjögurra ára í senn og greiðist þóknun hennar úr ríkissjóði.

5. gr.

Sérleyfi til fólksflutninga er háð eftirgreindum skilyrðum:

- a. Að sérleyfið gildi í fimm ár á tiltekinni leið og sé óframseljanlegt.
- b. Að sérleyfið gildi fyrir ákveðinn fjölda og stærð bifreiða á leiðinni.
- c. Að ferðatíðni og gjaldskrá sé samþykkt af ráðuneytinu.

Leysa má sérleyfishafa frá skilyrðum skv. a-lið, séu til þess rökstuddar ástæður að mati Skipulagsnefndar fólksflutninga og ráðuneytisins.

Ráðuneytið getur, að fengnum meðmælum Skipulagsnefndar fólksflutninga, veitt sérleyfi til skemmri tíma en fimm ára en þó aldrei skemur en til eins árs í senn.

Enn fremur er heimil endurskoðun b- og c-liða svo oft sem þurfa þykir.

Sérleyfin skulu gefin út af samgönguráðuneytinu.

Þeir sérleyfishafar, er sérleyfi hafa áður haft, skulu að jafnaði sitja fyrir um endurveitingu sérleyfa á viðkomandi leiðum ef þeir aðilar sækja um þau og hafa að undanfögnu rækt sérleyfisaksturinn vel að dómi Skipulagsnefndar fólksflutninga.

Við veitingu sérleyfis til nýs aðila er ráðherra heimilt, að fengnum meðmælum Skipulagsnefndar fólksflutninga, að binda sérleyfið því skilyrði að hinn nýi sérleyfishafi skuli skuldbundinn að kaupa þær fasteignir og bifreiðar, sem notaðar höfðu verið til reksturs á viðkomandi sérleyfisleið og teljast nauðsynlegar til hans, á verði sem samkomulag verður um milli aðila. Náist ekki samkomulag um verð skal það ákveðið með mati þriggja dómkvaddra manna.

6. gr.

Skipulagsnefnd skal gera tillögur til samgönguráðherra um veitingu réttinda til hópferðaaksturs.

Réttindin skulu hljóða á nafn eiganda bifreiðar eða bifreiða. Tilgreina skal skráningar-númer, stærð, gerð og aldur bifreiðar. Bifreið, sem hópferðaleyfi hefur verið gefið út fyrir, má eingöngu nota til fólksflutninga meðan leyfið gildir.

Við veitingu slíkra leyfa í fyrsta sinn skulu þau gilda í eitt ár. Við endurveitingu mega leyfin gilda í allt að fimm ár.

Hópferðaleyfi skulu gefin út af samgönguráðuneytinu og eru óframseljanleg.

Sérleyfi til fólksflutninga skv. 5. gr. gildir jafnframt sem hópferðaleyfi án sérstakrar umsóknar.

Samgönguráðuneytinu er heimilt eftir beiðni frá heildarsamtökum eigenda hópferða-bifreiða og/eða sérleyfishafa að setja með reglugerð ákvæði um starfsemi og fjölda bifreiða til hópferðaflutninga, enda liggja fyrir rökstutt álit Skipulagsnefndar fólksflutninga.

Þeir hópferðaleyfishafar, er hópferðaleyfi hafa áður haft, skulu að jafnaði fá endurveitingu ef þeir sækja um hana og hafa áður rækt hópferðastarfsemi sína vel að dómi Skipulagsnefndar fólksflutninga.

7. gr.

Að fengnum meðmælum Skipulagsnefndar fólksflutninga getur ráðuneytið veitt ferðafélögum, ferðaskrifstofum eða öðrum aðilum, sem hafa með höndum þjónustu við ferðafólk, leyfi til að auglýsa eða starfrækja sætaferðir þar sem seld eru einstök sæti í alla

ferðina eða meginhluta hennar þó að ekki sé um sérleyfisferðir að ræða. Um gildistíma slíkra leyfa skal ráðuneytið taka sérstaka ákvörðun hverju sinni í samráði við Skipulagsnefnd.

Umsóknir skulu vera skriflegar þar sem tilgreind er starfsemi þess sem sækir um leyfið og rökstudd nauðsyn slíkra ferða í tengslum við hana. Enn fremur skal tilgreina fyrirhugaðar leiðir, brottfararstaði, brottfarartíma, ferðatíðni og annað er máli skiptir.

Setja skal reglur um hvaða skyldur slíkir leyfishafar skulu uppfylla.

Við umfjöllun beiðnanna skal Skipulagsnefnd eftir föngum meta áhrif þessarar starfsemi á sérleyfisferðir um sömu svæði.

8. gr.

Sérleyfi til fólksflutninga með strætisvögnum í kaupstöðum skal veitt að fengnum tillögum hlutaðeigandi bæjarstjórnar.

Nú ákveður bæjarstjórn að bærinn taki í sínar hendur rekstur strætisvagna innan lögsagnarumdæmisins sem áður hefur verið veitt sérleyfi til og er þá skylt að veita bæjarstjórn einkaleyfi til þess þegar tímabil sérleyfishafa er útrunnið, enda hafi bæjarstjórn sótt um það eigi síðar en sex mánuðum áður en sérleyfið fellur úr gildi.

Einkaleyfi skv. 2. mgr. gildir jafnt þótt akstur strætisvagna samkvæmt því nái til nærliggjandi sveitarfélaga.

Við veitingu einkaleyfis er ráðherra heimilt að fengnum meðmælum Skipulagsnefndar fólksflutninga að binda einkaleyfið því skilyrði að einkaleyfishafinn skuli skuldbundinn að kaupa þær fasteignir og bifreiðar, sem notaðar höfðu verið til reksturs á viðkomandi leið og teljast nauðsynlegar til hans, á verði sem samkomulag verður um milli aðila. Náist ekki samkomulag um verð skal það ákveðið með mati þriggja dómkvaddra manna.

9. gr.

Samgönguráðherra getur með reglugerð kveðið nánar á um einstök ákvæði í lögum þessum.

10. gr.

Brjótí leyfishafar á einhvern hátt lög þessi eða reglugerðir, sem settar kunna að verða samkvæmt þeim, er ráðherra heimilt, samkvæmt tillögum Skipulagsnefndar fólksflutninga, að svipta þá viðkomandi réttindum þegar í stað.

11. gr.

Brot gegn lögum þessum og reglugerðum, er settar kunna að verða samkvæmt þeim, varða sektum nema þyngri refsing liggja við samkvæmt öðrum lögum og skal fara með slík mál að hætti opinberra mála.

12. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1987. Jafnframt eru úr gildi numin lög nr. 29 23. mars 1983, um skipulag á fólksflutningum með langferðabifreiðum.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Gildandi lög um skipulag á fólksflutningum með langferðabifreiðum eru nr. 29 frá 23. mars 1983 en þau tóku við af lögum um sama efni frá árinu 1966.

Enda þótt gildandi lög séu þannig aðeins rúmlega þriggja ára gömul þykir samgönguráðuneytinu þó brýn ástæða til að endurskoða þau. Fyrir því eru að mati ráðuneytisins ýmsar veigamiklar ástæður sem nánar verður fjallað um í þessum athugasemdum og athugasemdum við einstakar greinar frumvarpsins.

Meginbreytingarnar í þessu frumvarpi frá gildandi lögum eru eftirfarandi:

1. Umferðarmáladeild er lögð niður. Því er 5. gr. í gildandi lögum felld út.
2. Skattur á sérleyfishafa og hópferðaleyfishafa er afnuminn.
3. Ákvæði um rétt sveitarfélaga til einkaréttar á rekstri strætisvagna eru gerð skýrari og víðtækari en nú er.
4. Fækkað er fulltrúum í Skipulagsnefnd úr sjö í fimm.

Auk ofangreindra breytinga eru gerðar tillögur um ýmsar minni háttar lagfæringar en nánar verður fjallað um allar breytingartillögur í athugasemdum við einstakar greinar hér á eftir.

Með tillögum sínum stefnir ráðuneytið að því að framkvæmd þessara mála verði einfaldari og ódýrari en nú er, jafnframt því sem stefnt er að auknu frjálsræði í þessum mikilvæga málaflokki.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Greinin er óbreytt frá gildandi lögum að öðru leyti en því að kveðið er á með skýrari hætti en nú er um stærð þeirra bifreiða sem löggin ná yfir.

Um 2.–3. gr.

Óbreyttar frá gildandi lögum.

Um 4. gr.

Fækkað er um tvo fulltrúa í Skipulagsnefnd fólksflutninga eða úr sjö fulltrúum í fimm. Lagt er til að aðild Búnaðarfélagsins að nefndinni falli niður. Að vísu er aðild þess að nefndinni orðin næsta gömul eða allt frá árinu 1945. Gerbreyting hefur hins vegar orðið á þjóðfélaginu á þessum áratugum og þá ekki hvað síst í samgöngum og skipulagningu þeirra. Telur ráðuneytið að því hlutverki, sem fulltrúa Búnaðarfélagsins var ætlað að gegna í upphafi, verði jafn vel gætt af fulltrúa Sambands íslenskra sveitarfélaga sem fyrir er í nefndinni. Jafnframt telur ráðuneytið að rétt sé að gera þeim sem aðild eiga að nefndinni jafn hátt undir höfði og því er fulltrúum Félags sérleyfishafa fækkað úr tveimur í einn. Fulltrúi Alþýðusambands Íslands er fulltrúi launþega í sérleyfis- og hópferðaakstri í nefndinni.

Um 5. gr.

Eins og áður segir er 5. gr. í gildandi lögum felld niður en hún fjallar um Umferðarmáladeild sem ráðuneytið leggur til að lögð sé niður enda hefur verkefnum hennar fækkað verulega á síðustu árum. Sparast með því tveir starfsmenn. Gert er ráð fyrir að ráðuneytið yfirtaki starfsemi hennar án fjölgunar á starfsmönnum.

Fimmta grein frumvarpsins samsvarar því 6. gr. gildandi laga og er hér óbreytt að öðru leyti en því að gert er ráð fyrir að hægt sé að veita sérleyfi til skemmri tíma en fimm ára. Slíkt getur reynst nauðsynlegt ef fyrirsjáanlegar eru breytingar á þjónustuformi og skipulagi aksturs.

Um 6. gr.

Felld er niður 7. gr. í gildandi lögum sem óþörf og 6. gr. í frumvarpinu er því sambærileg við 8. gr. í lögnum. Er hún óbreytt að öðru leyti en því að tekið er nú fram að sérleyfi til fólksflutninga gildi jafnframt sem hópferðaleyfi án sérstakrar umsóknar. Svo hefur raunar verið í framkvæmd en nauðsynlegt er að kveða afdráttarlaust á um þetta atriði.

Um 7. gr.

Óbreytt frá 9. gr. gildandi laga.

Um 8. gr.

Óbreytt frá 10. gr. gildandi laga að öðru leyti en því að einkaleyfi bæjarfélags til strætisvagnareksturs gildir ekki einungis fyrir akstur innanbæjar heldur og til nærliggjandi sveitarfélaga. Hjá þessu ákvæði verður ekki komist þegar um er að ræða þéttbýl sveitarfélög sem eru sambyggð eða allt að því, eins og til að mynda Reykjavík – Kópavogur – Garðabær – Hafnarfjörður. Raunar hefur þetta ákvæði þegar komið til framkvæmda þar sem er akstur Strætisvagna Kópavogs til Reykjavíkur.

Um 9. gr.

Núgildandi 11. gr. um greiðslu gjalds af hverju farþegasæti í leyfisskyldum bifreiðum til að standa straum af kostnaði við rekstur Skipulagsnefndar fólksflutninga og Umferðarmála- deildar er felld niður. Þessi kostnaður lækkar verulega við það að Umferðarmáladeildin leggst af enda jafnframt gert ráð fyrir því að kostnaðarsöm verkefni hennar, eins og útgáfa leiðarabókar, verði niðurlögð. Eftir verður þá kostnaður við nefndina og tiltölulega umfangslítill afgreiðsluverkefni sem gert er ráð fyrir að ráðuneytið standi undir. Nýunda grein samsvarar því 12. gr. gildandi laga. Ekki er kveðið eins fast að orði um setningu reglugerðar og í gildandi lögum.

Um 10.–11. gr.

Nær óbreytt frá 13. og 14. gr. gildandi laga.

Um 12. gr.

Þarfnast ekki skýringa.